

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR CETVELİ	21
GİRİŞ.....	23
I. KONUNUN SUNUMU	25
II. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI	27

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖDEME HİZMETLERİNE VE ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR

I. ÖDEME HİZMETLERİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	31
A. Ödeme Hizmetlerine İlişkin Düzenlemeler	31
1. AB Direktifleri	31
a. Tarihi Süreç.....	31
b. Ödeme Hizmetlerine İlişkin AB Direktiflerinin; Özellikle 2015 Direktifi'nin Amaçları	37
2. BGB Hükümleri	39
a. Ödeme Hizmetlerinin Düzenlenişi	39
b. Hükümlerin Konusu	41
3. ZAG, SEPA Tüzüğü ve Diğer Düzenlemeler	41
B. Ödeme Hizmetlerine İlişkin Bazı Temel Kavramlar	44
1. Ödeme Hizmeti	45
a. Para Yatırma ve Para Çekme Hizmetleri	46
b. Kredisiz veya Kredili Ödeme Hizmetleri	48
aa. Para Transferi Hizmetleri.....	49
bb. Doğrudan Borçlandırma Hizmetleri.....	51
cc. Karta Bağlı Ödeme Hizmetleri	52
c. Ödeme Enstrümanlarının İhracı ve Ödeme İşlemlerinin Kabulü ve İşleme Alınması Hizmetleri.....	54

d.	Finansman Transferi Hizmetleri.....	55
e.	Ödemeyi Başlatma ve Hesap Bilgilendirme Hizmetleri.....	57
2.	Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi.....	58
3.	Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı – Ödeme Hizmeti Kullanıcısı.....	60
a.	Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları.....	60
b.	Ödeme Hizmeti Kullanıcısı.....	63
4.	Ödeme Hesabı.....	64
5.	Ödeme Sistemi.....	66
6.	Ödeme Enstrümanı.....	67
7.	Diğer Kavramlar.....	69
C.	Almanya’da ve AB’de Ödeme Hizmetlerinin Rakamsal Boyutları.....	69
II.	ÖDEME HİZMETLERİ SÖZLEŞMESİNE GENEL BAKIŞ.....	71
A.	Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinin BGB § 675f’de Düzenlenişi.....	71
B.	Ödeme Hizmetleri Sözleşmelerinin Konusu: Ödeme İşlemi.....	74
1.	Genel Olarak.....	74
2.	Ödeme İşlemlerinde Söz Konusu Olabilen İlişkiler ve Geçerli Olan Temel İlkeler.....	78
a.	Ödeme İşlemlerinde Söz Konusu Olabilen İlişkiler.....	78
b.	Ödeme İşlemlerinde Geçerli Olan Temel İlkeler.....	78
aa.	Gayrinakdi Ödemelerin Etkilenmemesi İlkesi.....	78
bb.	Karşılık ve Tahsilat İlişkisinde Biçimsel Olarak Emre Uyuma Zorunluluğu İlkesi.....	79
cc.	Nakit Ödeme İlkesi ve Değer İlişkisinde Gayrinakdi Ödemeye Yönelik Anlaşmanın Gerekliliği.....	80
3.	Ödeme İşlemini Başlatan Özel Bir Talimat Olarak Ödeme Emri.....	83
C.	Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinin Hukuki Niteliği.....	89
D.	Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinin Türleri.....	94
1.	Tek Seferlik Ödeme Sözleşmesi.....	95
a.	Kurulması.....	95
b.	İçeriği.....	96
c.	Sona Ermesi.....	97
2.	Ödeme Hizmetleri Çerçeve Sözleşmesi.....	98
a.	Tek Seferlik Ödeme Sözleşmesinden Farklılığı.....	98
b.	Ödeme Emriyle Olan İlişkisi.....	98

c. Yapısı ve İçeriği	99
d. Kurulması ve Şekli	100
e. Değiştirilmesi ve Sona Ermesi	102
E. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesinin Tarafları	102
F. Ödeme Hizmetleri Sözleşmesi Taraflarının Yükümlülükleri	104
G. Ödeme Hizmetleri Sözleşmelerine Uygulanacak Kurallar	108
1. İzlenmesi Gereken Normlar Hiyerarşisi	108
2. Hesap Bilgilendirme Hizmetlerine Uygulanacak Kurallara Getirilen Sınırlama	111
3. Genel İşlem Koşulları	113

İKİNCİ BÖLÜM

ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICILARININ ÖDEME İŞLEMLERİNİ GERÇEKLEŞTİREBİLMESİ İÇİN ARANAN UNSURLAR

I. ÖDEME HİZMETLERİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMELERİNDE ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICISI TARAFINDAN ÖDEME HİZMETİ KULLANICISI ADINA AÇILMIŞ BİR ÖDEME HESABININ BULUNMASI	118
A. Hesap Sahibi	120
B. Ödeme Hesabının Çeşitleri	120
1. Tasarruf Yetkisi Yönünden: Bireysel Hesap-Müşterek Hesap	120
2. Haciz Koruması Yönünden: Hacze Karşı Korunmalı Hesap	121
3. Açılış Şekli Yönünden: Temel Hesap ve Cari Hesap	121
a. Temel Hesap	122
aa. Temel Hesabın Taşındığı Özellikler	122
bb. Temel Hesapta Ayrımcılık Yasağı	123
cc. Temel Hesapta Ücret ve Masrafların Tazmini Talebi	125
dd. Temel Hesapta Kuruluşun Destekte Bulunma Yükümlülüğü	128
ee. Temel Hesap Açmak	129
b. Cari Hesap	138
aa. Özellikleri ve İçeriği	138
bb. Ciro Sözleşmesi Yapma Zorunluluğu Olup Olmadığı Yönündeki Tartışmalar	141
cc. HGB'deki Cari Hesap Hükümlerinin Uygulanacağına Dair Anlaşmaya Gerek Olmadığı	143
dd. Günlük Bakiye Üzerinde Tasarruf, Mevduatın ve Kredinin Tabi Olduğu Kurallar	144

C.	Gerektiğinde Ödeme Hesabını Yürütmek Yükümlülüğü	145
II.	BİR ÖDEME EMRİNİN ÖDEYENİN ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICISI TARAFINDAN ALINMIŞ OLMASI	147
A.	Ödeme Emrinin Alınmasıyla İlgili BGB § 675n Hakkındaki Genel Açıklamalar	149
1.	BGB § 675n'in Düzenleniş Biçimi, Konusu ve Amacı	149
2.	BGB § 675n'in Uygulama Alanı.....	150
B.	Ödeme Emrinin Hükümlerini Doğurması.....	152
1.	Ödeme Emrinin Alınması Kavramı.....	152
a.	Temel Olarak.....	152
b.	Ödeme Emirlerinin Otomatik Olarak İşlenmesi Halinde Ödeme Emrinin Alınmasının Taşındığı Özellikler	153
2.	Ödeme Emrinin Takip Eden İş Gününde Alınmış Sayılması	154
C.	Ödeme Emrinin Alınmasında İş Günü Kavramı	155
1.	İş Gününün Anlamı.....	155
2.	İş Gününün Unsurları	156
a.	Genel Olarak.....	156
b.	Bir İşletmenin Faaliyetlerini Sürdürmesi.....	158
c.	İş Gününün İşyerleriyle İlişkisi.....	159
D.	Bir İşlemin Yapılabileceği Son Zaman Noktaları (Cut-Off-Zeitpunkte)	160
1.	Zaman Noktalarının İşlevi ve Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları ve Ödeme Hizmeti Kullanıcıları İçin Avantajları	160
2.	Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı Tarafından Tek Taraflı Olarak Tespit Ediliyor Oluşu..	161
3.	Bir İş Gününün Sonuna Yakınlığın Anlamı	162
4.	Son Kabul Anı Hakkındaki Anlaşmaların Hukuki Sonuçları	164
E.	Vadeli Emirlerde Alınma Anı.....	164
III.	ÖDEME İŞLEMİNİN ÖDEYEN TARAFINDAN YETKİLENDİRİLMİŞ OLMASI	166
A.	Yetkilendirmeye İlgili BGB § 675j Hakkındaki Genel Açıklamalar	168
1.	Düzenlemenin Sistematiği, Amacı ve AB Hukukuyla Bağlantılı Olarak Tarihsel Süreci	168
2.	Düzenlemenin İçeriği.....	170
B.	Yetkilendirmeye İlgili Temel Konular	171
1.	Kavram ve Hukuki Nitelik	171
2.	Temsilci Yoluyla Yetkilendirme.....	173
3.	Yetkilendirmenin Geçersizliği.....	177

4. Yetkilendirmede İşlem Ehliyeti.....	179
5. Yetkilendirmenin Hukuki Sonuçları ve İspat Yükü	179
C. Yetkilendirmenin Gerçekleşmesinde Yetkilendirme Türleri	180
1. Yetkilendirmenin İzin veya Onay Şeklinde Gerçekleşebilmesi.....	181
a. İzin	181
b. Onay	183
2. Yetkilendirmenin Türü ve Nasıl Verileceği Hakkındaki Taraf Anlaşmaları	184
3. Yetkilendirmenin Gerçekleşmesinde Ödeme Enstrümanları, Kimlik Doğrulamaları ve Kişiselleştirilmiş Güvenlik Unsurları	186
a. Ödeme Enstrümanları.....	187
b. Kimlik Doğrulama ve Güçlü Müşteri Kimlik Doğrulaması.....	192
c. Kişiselleştirilmiş Güvenlik Unsurları	194
D. Denetim Hukukuna Göre Yetkilendirmede Sağlanması Gereken Koşullar.....	196
E. Münferit Ödeme İşlemlerinde Yetkilendirmenin Gerçekleşmesi.....	196
1. Para Transferlerinde ve Düzenli Transferlerde.....	196
2. SEPA-Doğrudan Borçlandırmalarda.....	198
3. Banka, Harcama ve Kredi Kartlarında.....	201
a. Hazırlar Arasındaki İşlemlerde	201
b. Mesafeli İşlemlerde	203
F. Yetkilendirmenin Geri Alınması	204
1. Geri Alınamazlık İlkesi	204
2. Geri Alınamazlığın Uygulamada Önem Taşıyan İstisnaları.....	205
3. Geri Almanın Gerçekleşmesi ve Hukuki Sonuçları	207
G. Yetkilendirme ve Geri Alma Hakkında Farklı Anlaşmalar	208
IV. ÖDEME EMRİNİN ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICISI TARAFINDAN REDDEDİLMEMİŞ OLMASI	208
A. Ödeme Emrinin Reddedilmesiyle İlgili BGB § 675o Hakkındaki Genel Açıklamalar	210
1. Düzenlemenin İçeriği ve Sistematiği	210
2. Düzenlemenin Amacı ve Uygulama Alanı.....	211
B. Ödeme Hizmeti Sağlayıcısının Ödeme Emrini Gerçekleştirme veya Başlatma Yükümlülüğü ve Bunun Sınırları.....	214
1. Temel İlke: Ödeme Emrini Gerçekleştirme veya Başlatma.....	214
2. İstisna: Ödeme Emrini Ret Yetkisi	215

3.	Ödeme Emrini Gerçekleştirmeye İlişkin Koşullar	216
a.	Ödeme Emrinin Yetkilendirilmiş Olması	216
b.	Ödeme Hizmetleri Çerçeve Sözleşmesinde Kararlaştırılan Koşulların Sağlanmış Olması.....	216
c.	Ödeme Emrinin Diğer Yasal Düzenlemeleri İhlal Etmemesi (Gerçek Gerçekleştirme Yasakları).....	219
aa.	Genel Olarak.....	219
bb.	Münferit Gerçekleştirme Yasakları.....	220
cc.	Müşteri Tanımlama Bilgilerinin Atanmaya Elverişsiz Olması.....	228
d.	Ret Sebeplerini İddia ve İspat Yükü	228
C.	Bir Ödeme Emrinin Reddedilmesinin Sonuçları	229
1.	Bilgilendirme ve Gerekçe Gösterme Yükümlülüğü.....	229
a.	Bilgilendirme Yükümlülüğü ve Bunu Yerine Getirme Usulü.....	229
b.	Gerekçe Gösterme Yükümlülüğü	231
c.	Gerekçe Göstermeden Bilgilendirebilme İmkânı	232
d.	Bilgilendirme Yükümlülüğünün Muhatabı	233
e.	Bilgilendirme Yükümlülüğünü Yerine Getirme Süresi	233
f.	Bilgilendirme Yükümlülüğünün İhlalinin Hukuki Sonuçları	235
2.	Alınmamış Sayılma Fiksyonu	235
D.	Ödeme Emrinin Reddinde Ücret Ödeneceğine Yönelik Anlaşmalar	236
V.	ÖDEME EMRİNİN ÖDEME HİZMETİ KULLANICISI TARAFINDAN GERİ ALINMAMIŞ OLMASI	238
A.	Geri Almayla İlgili BGB § 675p Hakkında Genel Açıklamalar.....	240
1.	Düzenlemenin İçeriği ve AB Hukukuyla Bağlantılı Olarak Tarihsel Süreci.....	240
2.	Düzenlemenin Amacı	241
3.	Düzenlemenin Uygulama Alanı	242
4.	Düzenlemenin İrade Sakatlığına Dayalı İptal Hakkı ve BGB § 675x'e Göre İade Talebi ile İlişkisi.....	243
B.	Geri Alnamazlık İlkesi.....	243
1.	Geri Almanın Sınırı Açısından Önemli Bir Ölçüt: Ulaşma	244
2.	Ulaşma İlkesinden Ayrılan Kuralların veya İstisnaların Gerekliliği	246
C.	Çekme Ödemelerinde ve Ödemeyi Başlatma Hizmeti Sağlayıcısının Devreye Girdiği Ödemelerde Geri Alma	247
1.	Genel Bakış.....	247

2. Kartla Ödemelerde.....	247
3. SEPA-Doğrudan Borçlandırılmalarda.....	250
4. Bir Ödeme İşleminin Ödemeyi Başlatma Hizmeti Sağlayıcısı Aracılığıyla Başlatılmasında	252
D. Bir Vadenin Kararlaştırıldığı Hallerde Geri Alma	252
E. Geri Alma Süresinin Uzaması	253
1. Bir Anlaşmanın Varlığı	253
2. Alıcının Muvafakati.....	254
3. Geri Alma İmkanının Mutlak Sınırları	255
F. Geri Alma Karşılığı Ücretin Kararlaştırılması	255
G. Kanunda Düzenlenmeyen Geri Alma İmkanları	257
H. Düşük Miktarlı Enstrümanlar Hakkında Geri Almanın Yasaklanmasına İlişkin Anlaşmalar	258
İ. Geri Almanın Gerçekleşmesi ve Hukuki Sonuçları	258
1. Geri Almanın Hukuki Niteliği, Hak Sahibi ve Muhatabı	258
2. Geri Almanın Geçerliliği ve Hukuki Sonuçları	260
J. Ödeme İşlemleri Sistemi Katılımcısının Geri Alma Hakkı	261
VI. ÖDEME İŞLEMİNİN MÜŞTERİ TANIMLAMA BİLGİLERİ ARACILIĞIYLA VE KANUNDA BELİRTİLEN SÜRELERE UYULARAK YÜRÜTÜLMÜŞ OLMASI	262
A. Ödeme İşleminin Müşteri Tanımlama Bilgileri Aracılığıyla Yürütülmüş Olması	262
1. Müşteri Tanımlama Bilgileri Aracılığıyla Ödeme İşleminin Yürütülmesini Düzenleyen BGB § 675r Hakkında Genel Açıklamalar	264
a. Düzenlemenin AB Hukukuyla Bağlantısı, İçeriği ve Kullanılan Terminoloji ..	264
b. Düzenlemenin BGB § 675y ile Olan İlişkisi	265
c. Düzenlemenin Amacı	267
d. Düzenlemenin Uygulama Alanı.....	268
2. Müşteri Tanımlama Bilgisinin Mevcudiyeti	269
a. Müşteri Tanımlama Bilgisi İçin Gerekli Olan Genel Unsurlar	269
b. IBAN Numarası.....	271
c. BIC Numarasının IBAN Numarasıyla veya Hesap Numarasıyla Kombinasyonu	273
d. Kredi Kartı Numarası, Adres Bilgileri ve Benzeri Diğer Bilgiler	274
3. Ödemenin Atanmasında Ödeyen Tarafından Yapılan Bilgilendirme	274
a. Tutarlılık Kontrolü	274

b.	Ödeyenin Bilgilendirilmesi ve Ödeme Tutarının İadesi	276
c.	BGB § 675r/III Hükmüne Aykırılığın Hukuki Sonuçları.....	276
4.	Bir Para Transferinin Müşteri Tanımlama Bilgisi Aracılığıyla Gerçekleştirilmesi ve Bunun Hukuki Sonuçları.....	278
a.	Karşılık İlişikisine Etkileri	278
b.	Bankalar Arası İlişkiye Etkileri	279
c.	Tahsilat İlişikisine Etkileri	280
aa.	Fiili Alıcının Alacak Kaydına İtiraz Hakkı.....	280
bb.	Fiili Alıcı Adına Alacak Kaydı Yapılması Yükümlülüğünün Bulunmaması	281
cc.	Bankalar veya Tasarruf Bankaları Genel İşlem Koşullarının İlgili Hükmü Dışında Fiili Alıcıya Karşı Alacak Kaydının Geri Alınması Hakkının Tanınmamış Olması	282
d.	Değer İlişikisine Etkileri.....	282
e.	Ödeyenin Fiili Alıcıya Karşı Sebepsiz Zenginleşme Talebi.....	284
f.	Ödeyenin Fiili Alıcının Ödeme Hizmeti Sağlayıcısına Karşı Talepleri	284
aa.	Bilgi Talepleri.....	284
bb.	Koruma Yükümlülüğünün İhlalinden Kaynaklanan Tazminat Talepleri	287
B.	Ödeme İşleminin Kanunda Belirtilen Sürelere Uyularak Yürütülmüş Olması	287
1.	Ödeme İşlemlerinin Yürütülmesinde Uyulması Gereken Süreleri Düzenleyen BGB § 675s Hakkında Genel Açıklamalar.....	290
a.	Düzenlemeye Genel Bir Bakış ve AB Hukuku Açısından Tarihsel Süreci.....	290
b.	Düzenlemenin Amacı ve Uygulama Alanı	293
2.	Ödeyenin Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı İçin Öngörölmüş Olan Yürütme Süreleri ..	297
a.	Genel Bakış	297
aa.	Ödeyenin Ödeme Hizmeti Sağlayıcısının Yükümlülüklerinin İçeriği.....	297
bb.	Kapsama Dahil Olan Ödeme İşlemleri	298
b.	Yürütme Süresine İlişkin Genel İlke	299
c.	Süreyi Uzatma Olanakları	299
aa.	Tamamen Otomatik Şekilde Başlamayan Ödeme İşlemlerinde.....	299
bb.	Avro Para Birimi Cinsinden Gerçekleşmeyen Ödeme İşlemlerinde.....	300
cc.	Anlaşma Gerekliliği ve Kombinasyon Olanasının Bulunmaması.....	301
3.	Yürütme Sürelerinin Başlangıcı ve Geçmesi, Sürelerin Hesaplanması.....	301
4.	Yürütme Sürelerine Uyulmamasının Sonuçları.....	304
5.	Alıcının Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı İçin Öngörülen İletme Süreleri.....	304

VII. GELEN ÖDEME TUTARININ ALICININ KULLANIMINA HAZIR HALE GETİRİLMESİ VE DEĞERLEMESİNİN YAPILMASI	306
A. Genel Olarak	309
1. Konunun Düzenlenişi ve BGB § 675t Hükmünün Amacı.....	309
2. BGB § 675t Hükmünün Uygulama Alanı.....	312
3. Alacak Kaydı, Borç Kaydı ve Değerleme Yapılmasına İlişkin Hükümlerin Emrediciliği.....	313
B. Alacak Kaydı Yapılması.....	315
1. Alacak Kaydı Talebi ve Alacak Kaydından Kaynaklanan Talep Ayrımı.....	316
2. Alacak Kaydı Talebi.....	317
a. Talebin İçeriği	317
b. Alacak Kaydının Yapılacağı An.....	319
c. Alacak Kaydı Üzerindeki Hak Sahibi	320
d. Alacak Kaydı Talebinin Devredilemezliği, Rehnedilebilirliği ve Haczedilebilirliği.....	322
e. Alıcının Alacak Kaydı Yapılmasına İtiraz Hakkına Sahip Olup Olmaması	323
3. Alacak Kaydının Yapılması ve Bildirilmesi.....	324
C. Alacak Kaydından Kaynaklanan Talep.....	326
1. Talebin Hukuki Niteliği	326
2. Talebin Oluşması	327
3. Alacak Kaydının Geri Alınması ve Düzeltilmesi.....	329
D. Bir Hesabın Bulunmadığı Hallerde Kullanıma Hazır Hale Getirme Yükümlülüğünün Taşındığı Bazı Özellikler.....	330
E. Değerlemenin Yapılması	332
1. Genel Olarak.....	332
2. Borçlandırmalarda Değerleme	334
a. Borç Kaydının Önemi (BGB § 675t/III Cümle 1).....	335
b. Ödeme Emrinin Alınmasının Önemi (BGB § 675t/III Cümle 2).....	335
c. Avansların Kabul Edilebilirliği.....	336
F. Nakit Para Yatırmada Kullanıma Hazır Hale Getirme ve Değerleme.....	336
G. Kullanıma Hazır Hale Getirme ve Değerleme Yükümlülüğünün İhlalinden Doğan Zararların Tazmini	338
H. Karta Bağlı Ödemelerde Para Tutarının Bloke Edilmesi	339
1. Önceden Yetkilendirme ve Uygulamada Özellikle Kredi Kartı İşlemlerindeki Durum	339

2. BGB § 675t/IV Hükümünün Amacı ve Uygulama Alanı..... 339
3. Kullanıma Hazır Olan Para Üzerine Bloke Konulmasının Koşulları ve Hukuki Sonuçları 341
4. Bloke Konulan Tutarın Serbest Bırakılması..... 342

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜNFERİT ÖDEME HİZMETLERİNDE ÖDEME İŞLEMLERİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ

- I. CARİ HESAPTA BANKAMATİKLERDEN NAKİT ÇEKİLMESİNDE 343
  - A. Müşteri ile Banka Arasındaki İlişki 343
  - B. Bankalar Arası İlişki 345
  - C. Yabancı Bankanın Müşterilerine Yapılan Ödemelerde Ücret Talebi 345
- II. PARA TRANSFERLERİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE 346
  - A. Kavram..... 346
  - B. Para Transferlerinde Sözleşmesel İlişkiler..... 348
    1. Değer İlişkisi 349
    2. Karşılıklı İlişkisi: Ödeme Emrinin Verilmesi..... 352
    3. Tahsilat İlişkisi ve Bankalar Arası İlişki 356
  - C. Masrafların Tazmini 359
  - D. İflas Halinde Para Transferlerinin Kaderi 360
  - E. Para Transferlerinin Özel Görünüş Biçimleri: SEPA-Para Transferleri, SEPA-Gerçek Zamanlı Para Transferleri ve Ödeme Garantili Para Transferleri 360
- III. DOĞRUDAN BORÇLANDIRMALARIN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE 363
  - A. Genel Olarak 363
    1. Kavram 363
    2. Birbirinden Farklı Hukuki İlişkiler..... 364
    3. Çeşitli Doğrudan Borçlandırma Yöntemlerine Genel Bir Bakış 364
  - B. SEPA-Doğrudan Borçlandırmalar 370
    1. Sürecin İşleyişi 370
    2. Karşılıklı İlişkisi (Ödeyenle Ödeme Temsilcisi Arasındaki İlişki) 373
      - a. Ödeyen Tarafından Çifte Yetkilendirme 373
      - b. Ödeme Temsilcisinin Masrafları Tazmin Talebi 375
      - c. Ödeyenin İade Alacağını İleri Sürmesi 377
    3. Tahsilat İlişkisi (Alıcıyla İlk Tahsilat Kuruluşu Arasındaki İlişki) 379

4. Değer İlişkisi (Alacaklıya Borçlu Arasındaki İlişki)	379
a. Genel Olarak	379
b. SEPA-Yetkisinin Geri Alınabilirliği	380
c. SEPA-Doğrudan Borçlandırmanın Tahsil Edilmesinin Etkisi	381
5. İflas Halinde SEPA-Doğrudan Borçlandırmaların Kaderi	384
C. Ödeme Temsilcisinin Doğrudan Borçlandırma ile Ödeme Sözü Vermesi (paydirekt) .	386
IV. KART ÖDEMELERİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE	387
A. Kredi Kartları	390
1. Kredi Kartıyla Ödeme İşleminin Özellikleri	390
2. Kredi Kartında Söz Konusu Olabilen İlişkiler	391
a. Kabul ve İşleme Alma İlişkisi	392
aa. Üye İşyerinin Komisyonu Karşılığında Kart Şirketinin Ödeme Sözü Vermesi	392
bb. Ters İbrahim Kayıtlarının Geçerliliği	395
cc. Telefon veya Mail-Order Yöntemiyle Kart Ödemelerindeki Durum ve Sorgulama Kayıtları	397
dd. Ek Ücret Yasağı Kaydının Kararlaştırılabilmesi	399
b. Karşılık İlişkisi	404
c. Mutabakat İlişkisi	408
d. Değer İlişkisi	409
B. Banka Kartları (Debitkart ya da Girokart)	410
1. Kavram ve İşlevleri	410
2. Yurtdışında Kullanım İmkânı	414
3. Banka Kartında Söz Konusu Olabilen İlişkiler	415
a. Karşılık İlişkisi	415
b. Tahsilat veya Yerine Getirme İlişkisi	416
c. Değer İlişkisi	416
V. E-PARA ÖDEMELERİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE	417
A. Görünüş Biçimleri, Temel Yapısı ve Farklı Hukuki İlişkiler	417
B. Kart Tabanlı E-para (Para Kartları "Geldkarte")	422
C. Sunucu Tabanlı E-Para (özellikle PayPal)	423
VI. MOBİL ÖDEMELERİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE	427
VII. FİNANSMAN TRANSFERİ İŞLEMLERİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE	430

SONUÇ	435
EK 1: ZAG'IN (ZAHLUNGSAUFSICHTSGESETZ) ÇALIŞMA KONUSU KAPSAMINDA ÖDEME HİZMETLERİYLE İLGİLİ HÜKÜMLERİ (§ 1 fıkra 1, 2, 11, 15-25, 33-35 ve § 2)	439
EK 2: ÖDEME HİZMETLERİYLE İLGİLİ BGB'DE YER ALAN TÜM HÜKÜMLER (BGB § 675c- BGB § 676c)	447
KAYNAKÇA	471
KAVRAM DİZİNİ	477

KISALTMALAR CETVELİ

AB	Avrupa Birliği
ATM	Automatic Teller Machine (Otomatik Vezne Makinesi-Bankamatik)
Aufl.	Auflage (Baskı)
BGB	Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BKR	Zeitschrift für Bank und Kapitalmarktrecht (Dergi)
dn.	dipnot
EGBGB	Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu'na Giriş Kanunu)
EPC	European Payments Council (Avrupa Ödemeler Konseyi)
e.t.	erişim tarihi
HGB	Handelsgesetzbuch (Alman Ticaret Kanunu)
Hrsg.	Herausgegeben (Yayınlayan)
JA	Juristische Arbeitsblätter (Dergi)
JuS	Juristische Schulung (Dergi)
kn.	kenar numarası
KWG	Kreditwesengesetz (Alman Bankacılık Kanunu)
MMR	Zeitschrift für IT-Recht und Recht der Digitalisierung (Dergi)
NJW	Neue Juristische Wochnung (Dergi)
NZM	Neue ZS für Miet- und Wohnungsrecht (Dergi)
PIN	Personal Identification Number (Kişisel Kimlik Numarası)
POS	Point of Sale (Satış Noktası)
SEPA	Single Euro Payments Area (Standart Avro Ödeme Alanı)
TAN	Transaction Authentication Number (İşlem Doğrulama Numarası)
TPP	Third Party Payment Service Provider (Üçüncü Taraf Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı)
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı

VuR	Verbraucher u. Recht (Dergi)
ZAG	Gesetz über die Beaufsichtigung von Zahlungsdiensten (Ödeme Hizmetlerinin Denetlenmesi Hakkındaki Kanun)
ZKG	Zahlungskontengesetz (Ödeme Hesapları Kanunu)

GİRİŞ

Ödeme işlemleri, özellikle de gayrinakdi ödeme yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilen işlemler, ticari hayatın içindeki finansal hizmetlerde kendisine sıklıkla başvurulmuş hukuki işlemlerden birisidir. Özellikle kişiler arasındaki mal ve hizmet değişiminin sağlanmasında genel ilkeleri belirleyen Borçlar Hukuku kuralları yanında, finans ve bankacılık alanında gelişen ve değişen ihtiyaçlar, bu alandaki bazı özel ilişkiler ve işlemler açısından özel kuralların benimsenmesini gerekli hale getirmiştir.

Bu özel kuralların şekillenmesinde, Avrupa Birliği (AB) Hukuku zemininde oluşturulan ve üye ülkelerin iç hukuklarını bunlara göre uyumlaştırması beklenen Ödeme Direktifleri büyük ölçüde belirleyici olmuştur. Bu Direktiflerin en önemlileri, 2007/64 Sayılı Birinci Direktif ile 2015/366 Sayılı İkinci Direktif'tir. Bu Direktifler ile klasik ödeme hizmeti sağlayıcıları olan bankalar yanında başka kuruluşlar da bu kapsama alınarak piyasa rekabeti sağlanmaya çalışılmış, ayrıca gelişen teknolojiye uygun olarak; klasik yüz yüze ödeme işlemleri yanında, elektronik ya da uzaktan da gerçekleştirilebilen yeni ödeme işlemleri de dikkate alınmış, bu noktada özellikle işlem güvenliği alanında gerekli düzenlemeler benimsenmiştir. Yine söz konusu Direktifler ile, Avrupa Ekonomik Alanı içinde tek bir para birimi olarak Avro Ödeme Alanı oluşturmak, şeffaflığı sağlamak gibi düşüncelerle ödeme işlemlerini iyileştirmek amaçlanmıştır.

Ödeme Direktifleri, ödeme hizmetlerini sunan sağlayıcıların dahil olduğu ödeme zincirlerinin veya ödeme işlemleri sistemlerinin işleyişinde, donanım, ruhsatlandırmaya ve denetlemeye ilişkin kurallara da yer vermektedir.

Alman Hukuku'nda ödeme işlemleriyle ilgili olarak, Alman Medeni Kanunu'nda (BGB) 1999 yılından itibaren pozitif hükümlere kavuşan ödeme hizmetleri, 2009 yılında Birinci Direktif'in iç hukuka aktarılmasıyla kapsamı önemli ölçüde genişletilerek yeniden düzenlenmiş, teknik gelişmelere paralel olarak, 2018 yılında bu kez de İkinci Direktif'le son şeklini almıştır. Direktif'in ödeme zincirlerine veya ödeme işlemleri sistemlerine ilişkin denetleyici kuralları, BGB dışında özel bir Kanun olan Ödeme Hizmetlerinin Denetlenmesi Hakkında Kanun'da (ZAG) düzenlenmiştir. Kanunun özel bir Kanunla düzenlenmesi, Alman Kanunkoyucuya, ödeme

hizmetlerine ilişkin Direktif tanımlamalarına da bu Kanunda yer verme fırsatı sağlamıştır.

Ödeme hizmetleri alanında AB ve Alman Hukukunda yaşanan gelişmelere kayıtsız kalamayan Türk kanunkoyucusu da, 20.06.2013 tarihli ve 6493 sayılı “*Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun*” (bundan sonra kısaca 6493 Sayılı Kanun olarak anılacaktır) ve bu Kanuna dayanarak 27.06.2014 Tarihli “*Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmelik*” çıkarılmıştır. Zaman içinde 6493 Sayılı Kanun’da bazı hükümler yürürlükten kaldırılmış, bazılarında da değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden en önemlisi 2019 yılında 7192 Sayılı Kanun’la getirilen düzenlemelerdir. Ayrıca az önce anılan 2014 Tarihli Yönetmelik yürürlükten kaldırılarak yerine 01.12.2021 Tarihli “*Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik*” (bundan sonra kısaca *Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği* olarak anılacaktır) kabul edilmiştir. Bu yasama faaliyetlerine yüzeysel bir bakış açısıyla yaklaşıldığında, AB Hukukundaki 2007 Tarihli İlk Ödeme Direktifi’nin etkisiyle kabul edilen Kanun’un yine AB Hukukundaki 2015 Tarihli İkinci Ödeme Direktifi’ndeki yenilikler doğrultusunda değiştirildiği, Yönetmelik’in de benzer şekilde yerine yenisinin kabul edildiği anlaşılmaktadır.

6493 Sayılı Kanun ve sözü edilen Yönetmelik hükümleri göz önünde tutulduğunda, ödeme hizmetleriyle ilgili tanımlamalara, bu hizmetlerin kapsamına; buna göre ödeme hizmeti sayılmayan hizmetlerin nelerden oluştuğuna, ödeme hizmeti sağlayıcısının ve bunlar arasında yer alan ödeme kuruluşlarının kimler olduğuna yer verildiği, ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasına (TCMB’ne) ödeme hizmetlerine, ödeme hizmetleri kapsamında tarafların hak ve yükümlülüklerine, ödeme hizmetine ilişkin sağlanacak bilgi ve koşullar ile çerçeve sözleşmeye ilişkin usul ve esaslara ilişkin bir Yönetmelik çıkarma yetkisi tanındığı görülmektedir. Sözü edilen yetkiyle çıkarılmış bulunan Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği, ödeme hizmetlerinin kapsamına, ödeme hizmetleri sözleşmeleri türlerine, ödeme hizmetlerinde bilgilendirme ve ücretlere, ödeme hizmetlerinde tarafların hak ve yükümlülüklerine, ödeme emrine, ödeme işlemlerinin hatalı şekilde gerçekleştirilmesine ve bu durumda sorumluluğa ve diğer konulara ilişkin ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Yönetmeliğin dördüncü ve beşinci kısmı (m. 37-74) ödeme hizmetleri sözleşmeleri ve ödeme işleminin yerine getirilmesi süreciyle ilgili oldukça ayrıntılı hükümlere yer vermektedir. Türk Hukukundaki bu düzenlemelerin, AB Direktiflerinde yer alan düzen-

lemelerin tamamı olmasa da büyük bir kısmını dikkate almış olması, uygulamada oluşabilecek tereddütlerin önlenmesi açısından önem taşımaktadır. AB Direktiflerinin temel amacı, tam uyumlaştırma fikri çerçevesinde, üye devlet hukuklarında ödeme hizmetleriyle ilgili standart kuralları yaygınlaştırmaktır. Türkiye henüz AB üyesi olmasa da, bu kuralların daha geniş çerçevede benimsenmesi tavsiye edilebilecek bir tutumdur.

Alman Hukukunda denetime yönelik özel bir Kanunla (*ZAG ile*) düzenleme kapsamına alınan; ödeme sistemlerine, bu sistemlerin kuruluşuna, işleyişine ve sona ermesine, ödeme kuruluşlarının faaliyet iznine, elektronik para kuruluşlarına ve elektronik para ihracına, denetime vs. ilişkin diğer kurallara 6493 Sayılı Kanun'da ve İlgili Yönetmeliklerde (*Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik, Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Gözetimi Hakkında Yönetmelik*) ayrıntılı şekilde değinildiği, böylece Ödeme Direktiflerindeki ilgili kuralların da ülkemizde karşılık bulmuş olduğu görülmektedir.

I. KONUNUN SUNUMU

Ödeme işlemleri, ödeme hizmetlerinin konu edindiği işlemlerdir ve bu işlemleri gerçekleştirmek, ödeme hizmeti sağlayıcılarının temel iştiğal sahasına girmektedir. Başka bir deyişle, ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi, ödeme hizmeti sağlayıcılarının temel asli yükümlülüğüdür.

Genel bir anlatımla, ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme işlemlerini gerçekleştirme yükümlülüğü, kanunda sayılan koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak, ödeme hizmeti kullanıcılarının ödeme işlemiyle (*Zahlungsvorgang*) arzuladıkları hukuki sonucun doğması amacına hizmet eder. Ödeme işlemleri denilince, bu işlemi konu olan ödeme hizmeti sözleşmesinin (*Zahlungsdienstvertrag*) bir tarafında Ödeme Hizmeti Kullanıcısı (*Zahlungsdienstnutzer*), diğer tarafında ise Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı (*Zahlungsdienstleister*) yer almaktadır. Ödeme hizmeti kullanıcıları, Ödeyen (*Zahler*) veya Alıcı (*Zahlungsempfänger*¹) olabilir, buna bağlı olarak ödeyenin karşısında Ödeyenin Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı (*Zahlungsdienstleister des Zahlers*), alıcının karşısında ise Alıcının Ödeme Hizmeti Sağlayıcısı (*Zahlungsdienstleister des Zahlungsempfängers*) bulunmaktadır. Buna göre mesela bir para transferi işleminde bir miktar parayı gönderen açısından, ödeyen (*transfer eden*) ve onun ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında bir öde-

¹ Tam çevirisi "Ödeme Alıcısı" olmakla birlikte, çalışmada anlatımda sadeliği sağlamak adına kısaca "Alıcı" ifadesi kullanılmıştır.

me hizmeti sözleşmesi bulunmaktadır. Bu ilişki aynı zamanda Karşılık İlişkisi (*Deckungsverhältnis*) olarak adlandırılmaktadır. Parayı alan açısından ise, alıcı (*transferi alan*) ile onun ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında başka bir ödeme hizmeti sözleşmesi bulunmaktadır. Bu ilişki de Tahsilat İlişkisi (*Inkassoverhältnis*) olarak adlandırılmaktadır. Bir üst kavram olan ödeme hizmeti sözleşmesi kendi içinde Ödeme Hizmetleri Çerçeve Sözleşmesi (*Zahlungsdiensterahmenvertrag*) ve Tek Seferlik Ödeme Sözleşmesi (*Einzelzahlungsvertrag*) olarak iki alt türe ayrılmaktadır. Çalışmamızda her iki türe de değinilecek olmakla birlikte, uygulamada daha sık karşılaşılan; ödeme hizmetleri çerçeve sözleşmesi kapsamında ödeme işleminin gerçekleştirilmesi üzerinde durulacaktır.

Ödeme hizmeti sözleşmesinin taraflarından ödeyen ve alıcı açısından, onları ödeme hizmeti sözleşmesi yapmaya sevk eden temel bir borç ilişkisi bulunmaktadır. Temel borç ilişkisi, Değer İlişkisi (*Valutaverhältnis*) olarak ifade edilmektedir. Ödeme işlemi, en başta ödeyeni ve alıcıyı ilgilendirse de, ödeme işlemlerinin bu kişiler dışında da çok yönlü ilişkiler ağı oluşturduğu belirtilmelidir. Bu noktada iki veya daha fazla ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında Bankalar Arası İlişki (*Interbankenverhältnis*), mesela bir karta bağlı ödemede kartı veren şirket ile kart sistemine üye işyerleri arasında Kabul ve İşleme Alma İlişkisi (*Akquisitionsverhältnis*) ya da kartı ihraç eden banka ile kartı veren aracı banka arasında Mutabakat İlişkisi (*Clearingverhältnis*), E-parayla ödeme söz konusu olduğunda E-para ihraççısı ve alıcı arasındaki Kazandırma İlişkisi (*Zuwendungsverhältnis*) söz konusu olabilmektedir.

Görüldüğü üzere, ödeme işlemleri ilgili olarak konu anlatımında, bankacılık alanını ilgilendiren teknik terimlere başvurma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu sebeple çalışmamızda ilgili terimlerin Türkçe karşılığı yanında parantez içinde Almanca veya yeri geldikçe İngilizce orijinal kelimelerine de yer verilmiştir.

Ödeme işlemi, değer ilişkisinde alacaklı ve borçlu olan sözleşme tarafları arasındaki, borçlu açısından sözleşmeden doğan borcun ifası açısından önem taşımaktadır. Ödeme işlemi kanunda sayılan koşullar çerçevesinde usulüne uygun olarak gerçekleşmekle, borçlunun sözleşmeden doğan borcu da tam ve doğru bir şekilde ifa edilmiş olmaktadır.

Avrupa Ekonomik Alanı'nın AB üyesi bir devleti olarak Almanya açısından ödeme işleminin usulüne uygun şekilde gerçekleştirilmesi, bunların ülke sınırlarını da aşacak işlemleri de kapsamına alması ve Ödeme Hizmetleri Direktifleriyle tam uyumlaştırma amacı çerçevesinde standart kurallara

tabi olması sebebiyle, daha fazla önem taşımaktadır. Bankacılık alanında gerçekleşen bazı teknik gelişmelerin ve değişen anlayışın sonucu olarak; ödeme işlemlerinin daha hızlı ve otomatik bir şekilde gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda ödeme işleminin gerçekleştirilmesiyle ilgili kurallar da -mesela kısa yürütme sürelerinin benimsenmesi gibi- yeniden şekillenmektedir.

II. ÇALIŞMANIN AMACI VE KAPSAMI

Çalışmamızın konusu olan ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesi, ödeme hizmetleriyle ilgili kurallar içinde üzerinde en fazla durulan yükümlülüktür. Bunun sebebi, ödeme işleminin gerçekleştirilmesinde, zamana yayılmış birtakım unsurların belirli bir sırada ve düzende gerçekleşmiş olması gerekliliğidir. Şöyle ki öncelikle bu işleme dahil olan ödeme hizmeti kullanıcıları kural olarak bir ödeme hesabına sahip olmak zorundadırlar. Ödeme hizmeti kullanıcısıyla ödeme hizmeti sağlayıcısı arasında akdedilen ödeme hizmetleri çerçeve sözleşmesi kapsamında genellikle böyle bir hesabın açılmasına ve yürütülmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. İkinci olarak, bir ödeme işleminin başlatılmasında ödeyenin ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından alınmış bir ödeme emri de bulunmalıdır. Bu noktada ödeme işleminin kimin tarafından başlatılmış olduğu önemli değildir. Önemli olan ödeme emrine muvafakat edilmiş olması, başka bir deyişle ödeme işleminin yetkilendirilmiş olmasıdır. Yetkiye dayalı bir ödeme emrini alan ödeme hizmeti sağlayıcısı açısından bundan sonra ödeme emrini başlatma veya gerçekleştirme yükümlülüğü ortaya çıkar, ancak istisnaen ödeme hizmeti sağlayıcısı tarafından ödeme emrinin reddedilmesi de mümkündür. Bu arada ödeme emri, ödeme hizmeti kullanıcısı tarafından yine istisnai hallerde geri de alınabilmektedir. İşte ödeme işleminin gerçekleştirilmesi açısından ödeme emrinin reddedilmemiş ve aynı zamanda geri alınmamış olması da gerekir. Ödeme emri başlatıldığında, ödeme işlemi yürütülürken müşteri tanımlama bilgilerine dikkat edilmesi ve aynı zamanda Kanunda belirtilen kısa yürütme sürelerine de uyulması gerekir. Müşteri tanımlama bilgilerine ve sürelerle de uyularak bir ödeme işleminin tamamlanmasından sonra, alıcının ödeme hizmeti sağlayıcısı açısından son olarak gelen ödeme tutarını onun kullanımına uygun hale getirmek ve değerlemek yükümlülükleri doğmaktadır. Sayılan bu yükümlülüklerin ve gerekliliklerin tamamı, BGB'nin ödeme hizmetleriyle ilgili hükümleri arasında oldukça ayrıntılı şekilde kurallara bağlanmıştır.

AB ve Alman kanunkoyucusunun, ticari hayatta önemli rolü olan ödeme işlemleri açısından karşılaşılabilecek meselelerde, ödeme hizmeti kullanıcılarının olduğu kadar ödeme hizmeti sağlayıcılarının da menfaatlerini göz önünde tuttuğu belirtilmelidir. Bu noktada ödeme hizmeti kullanıcısının tüketici sıfatını taşıdığı haller bir yana bırakılırsa, genel olarak taraflar arasında eşitlik ilkesinin hâkim olduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte ödeme işlemlerinin çok yönlü olması özelliği ve ödeme işlemlerinin hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesi amacı çerçevesinde, yer geldiğinde kanunkoyucunun sürece daha fazla müdahale ettiği de görülmektedir.

Türk Hukuku açısından benzer kaygılar içinde bulunan kanunkoyucunun; piyasada rekabeti sağlamak, işlem maliyetlerini düşürmek, ödeme işlemlerinin çeşitliliğine yer vererek yeniliklere ayak uydurmak ve bunların bir düzen içinde yürütülmesini sağlamak adına benzer kurallara yer verdiği söylenebilir².

Ödeme işlemi gerçekleştirilirken ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde bu çalışma önemli noktaları öğretinin tartışmasına açmak ve ödeme hizmetleriyle ilgili AB Direktifleri ve Alman Medeni Kanunu'nun ilgili hükümlerini model düzenlemeler olarak ortaya koymak amacını taşımaktadır. Türk Hukukundaki düzenlemelerin nispeten kısa bir süre önce kabul edilmiş olması ve bu düzenlemeler hakkında ayrıntılı bir çalışma yapılmamış olması, bu çalışmanın kaleme alınmasında belirleyici olmuştur. Daha önce de belirtildiği gibi, mevcut hükümlerin de özellikle ödeme işlemine dayanak olabilecek sözleşmeler ile tarafların hak ve yükümlülükleri gibi konularda yetersiz olması da, uygulamada ortaya çıkabilecek sorunlara tatmin edici çözümler bulmayı güçleştirmektedir. İşte bu noktada gerekli düzenlemenin bir an evvel yapılması açısından bu çalışmanın faydalı olması beklenmektedir.

² Nitekim 6493 Sayılı Kanunu'nun Genel Gereğesinde şu düşünelere yer verilmiştir: *"Ödeme hizmetleri çeşitli kuruluşlar tarafından sunulabilmektedir. Bu kuruluşlardan bazıları faaliyetlerini çeşitli otoritelerin gözetim ve denetimi altında sürdürürken, bazı kuruluşlar herhangi bir otoriteden izin almadan ve kontrole tabi olmadan faaliyetlerini sürdürmektedir. Ödeme hizmetleri alanında bankalar dışındaki kuruluşların sektörde faaliyet göstermesi rekabetin artması, hizmet kalitesinin yükselmesi, tüketiciler açısından maliyetlerin düşmesi ve bankacılık hizmetlerinden yararlanamayan kesimlerin bu hizmetlere daha kolay ulaşmasının sağlanarak finansal erişimin artırılması açılarından büyük önem arz etmektedir. Ödeme hizmetlerinin temel olarak gönderen almanın fonun alıcıya ulaştırılması prensibine dayanması nedeniyle bu tür işlemlerde sektöre olan güveni olumsuz etkileyebilecek uygulamaların önlenmesi amacıyla banka-dışı kuruluşların ödeme hizmetleri alanında işlem gerçekleştirirken faaliyetlerinin düzenlenmiş olması gerekmektedir."* (<https://cdn.tbmm.gov.tr/KKBSPublicFile/D24/Y3/T1/DosyaKomisyonRaporunuVerdi/2d5f027b-5891-4005-8d52-90bf348bf702.pdf> e.t. 24.08.2022).

En genel hatları ile çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, konunun daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla, ödeme hizmetlerine ve ödeme hizmetleri sözleşmesine ilişkin genel açıklamalar yapılacaktır. Bu açıklamalar içinde özellikle, ödeme hizmetlerine ilişkin düzenlemelere ve bazı temel kavramlara değindikten sonra ödeme hizmetleri sözleşmesinin konusuna, hukuki niteliğine, uygulanacak kurallara, taraflara, türlerine ve tarafların yükümlülüklerine ilişkin açıklamalara genel bir bakış açısıyla yer verilecektir.

Çalışmamızın ikinci bölümü bu çalışmayı kaleme almaktaki asıl amacımızın karşılığı olan; ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme işlemlerini gerçekleştirme yükümlülüğüyle ilgilidir. Bu bölümde anılan yükümlülüğün yerine getirilmesi için aranan unsurlar açıklanmaya çalışılmıştır. Ödeme hizmetleri sözleşmeleri, uygulamada genellikle ödeme hizmetleri çerçeve sözleşmesi görünümünde ortaya çıktığından, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödemeyi gerçekleştirme yükümlülüğü de çalışmamızda bu çerçevede ele alınmıştır. Aslında BGB § 675f/II'deki düzenlemeler göz önünde tutulduğunda, ödeme hizmetleri çerçeve sözleşmeleri kapsamında sözleşmenin asgari içeriğinde yer alan; başka bir deyişle esaslı noktalarından (*asli edim yükümlülüğünden, asıl borçlardan*) biri sayılan ödemeyi gerçekleştirme yükümlülüğü yanında, ödeme hizmeti sağlayıcısının ödeme hesabı açma yükümlülüğü de yer almaktadır. Sözü edilen bu sonuncu yükümlülük, ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesinde kural olarak aranan bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Bu sebeple ödeme hesabı açma yükümlülüğü de, ödeme işlemlerinin gerçekleştirilmesinde aranan unsurlar arasında sayılarak bu bölümde incelenmiştir. BGB § 675f/V gereğince ödeme hizmeti kullanıcısının kararlaştırılan ücreti ödemekle yükümlü tutulması, ödeme hizmeti sözleşmesinin diğer tarafı olan; ödeme hizmeti kullanıcıları açısından esaslı noktadır, ancak bu esaslı noktanın incelenmesi çalışmamızın kapsamını hayli genişleteceğinden, bu konu kapsam dışı bırakılmıştır. Aynı düşünceyle her iki tarafın kanundan ve sözleşmeden doğan diğer yükümlülükleri de inceleme dışında tutulmuştur.

Çalışmamızın üçüncü bölümü, münferit ödeme hizmetleri açısından ödeme işleminin gerçekleştirilmesinde özellik gösteren durumların incelenmesidir. Özellikle her bir hizmetin kendi dinamiği ve özelliklerini göz önünde tutarak, ödeme işlemlerinin somut hizmet açısından nasıl gerçekleştirileceğini irdelemek önem taşımaktadır.

Ödeme hizmeti sağlayıcılarının ödeme işlemlerini gerçekleştirme yükümlülüğüne ve bunun münferit ödeme hizmetlerindeki yansımalarına

odaklanan bu çalışma, sözü edilen yükümlülüğe aykırı davranıldığında; yani kanundaki ifadesiyle bir ödeme işlemi yetkiye dayanmadan gerçekleştirildiğinde ya da ödeme işlemini başlatan bir talimat olan ödeme emri hiç yerine getirilmediğinde yahut geç veya hatalı yerine getirildiğinde, ödeme hizmeti sağlayıcısı açısından söz konusu olabilecek sorumluluk hallerini de içermemektedir. Bunun sebebi, sorumluluğa ilişkin düzenlemelerin başka bir monografik incelemenin konusunu teşkil edebilecek kadar kapsamlı oluşudur. Bundan başka bu çalışma, ödeme sistemlerine, bu sistemlerin kuruluşuna, işleyişine ve sona ermesine, ödeme kuruluşlarının faaliyet iznine, elektronik para kuruluşlarına ve elektronik para ihracına, denetime vs. kısaca; ödeme işlemlerinin işleyişine ve denetimine yönelik düzenlemeleri de inceleme dışında bırakmaktadır.

Çalışmanın her bölümünde Türk Hukuku'nda konuyla ilgili kurallara yer verilmiş ve yüzeysel bir bakış açısıyla karşılaştırma yapılmaya çalışılmışsa da, konu ağırlıklı olarak Alman Hukuku temelinde incelenmeye çalışılmıştır. Böylece Alman Hukuku'nda yapılmış olan değerlendirmelerin, getirilen kuralların benzerliği sebebiyle emsal oluşturarak, Türk Hukuku'na da katkı sunması beklenmektedir.

Çalışmanın sonunda ek olarak, konuyla ilgili araştırma ve bilimsel çalışmalar açısından faydalı olacağı düşüncesiyle, BGB'nin Ödeme Hizmetlerine ilişkin § 675c ile § 676c hükümlerinin ve çalışma konumuzun sınırları çerçevesinde ZAG'ın § 1 ve § 2 hükümlerinin Türkçe çevirilerine de yer verilmiştir.